

Ecologische Autoriteit

JAARVERSLAG

2024

Inleiding

Eind 2024 had de Ecologische Autoriteit 132 van de 133 natuurdoelanalyses (NDA's) getoetst met als resultaat: robuuste, onafhankelijke en gebiedspecifieke informatie over alle Natura 2000-gebieden in Nederland. Deze objectieve, betrouwbare informatie is een belangrijke basis voor effectief beleid dat de natuur én de samenleving ten goede komt en standhoudt bij de rechter.

Begin 2024 was er veel aandacht voor ons rapport 'Doen wat moet en kan'. Hierin analyseerden we de eerste 70 NDA's en concludeerden dat snelle, effectieve maatregelen nodig zijn om de stikstofgevoelige natuur te beschermen en wettelijke doelen te halen. De media-aandacht en de rol van het rapport in het politieke debat onderstrepen het belang van een onafhankelijke organisatie als de Ecologische Autoriteit, die voorziet in objectieve feiten over de Nederlandse natuur. Later in 2024 bespraken we de conclusies uit het rapport verder met de Tweede Kamer, Provinciale Staten en diverse maatschappelijke partijen.

Stikstof, water, biodiversiteitsverlies en de balans tussen landbouw en natuur zijn complexe uitdagingen die ons allemaal raken. In het publieke debat worden natuur- en agrarische belangen vaak als tegenpolen gepresenteerd. Volgens de Ecologische Autoriteit kunnen ze ook hand in hand gaan.

Een gezonde natuur is de basis voor voedselproductie, en boeren kunnen een sleutelrol spelen in duurzaam landgebruik dat natuur, water en klimaat ten goede komt.

Willemijn Smal
Coördinator

Objectieve en betrouwbare natuurinformatie is een belangrijke basis voor effectief beleid dat standhoudt bij de rechter

We zien veelbelovende initiatieven, zoals die van onderzoeker Wijnand Sukkel. In een interview vertelt hij hoe agrarische innovaties kunnen bijdragen aan een sterkere natuur, een gezond landschap én een rendabel bedrijf, ook in overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden. Wijnand is een van de agrarisch deskundigen die we in 2024 hebben aangetrokken.

Natuur en haar omgeving vormen één geheel. In vrijwel alle NDA's die de Ecologische Autoriteit toetste, was de druk van de omgeving op het natuurgebied duidelijk.

Ons kennisprogramma richtte zich in 2024 daarom eerst op landschap-ecologische systeemanalyses (LESA). Met een LESA breng je o.a. geologie, hydrologie, vegetatie en landschapshistorie samenhangend in kaart. Een LESA verzamelt zo alle beschikbare kennis, geeft inzicht in hoe een landschap in een Natura 2000-gebied functioneert én beter kan functioneren.

De NDA's boden in 2024 veel waardevolle inzichten, maar waren zeker voor verbetering vatbaar. Daarom is de Ecologische Autoriteit verheugd dat het kabinet heeft besloten tot een tweede, verbrede cyclus van NDA's. Deze biedt de kans om eerdere tekortkomingen aan te vullen, gebiedsbericht te werken én verder te kijken dan stikstof en stikstofgevoelige natuur.

In 2025 zullen we de NDA's 2.0 gaan toetsen en ons kennisprogramma verbreden. Zo blijven we ons inzetten voor objectieve en onafhankelijke ecologische informatie, zodat onze beschermde natuur een sterke basis krijgt in het beleid van morgen.

We zien veelbelovende agrarische innovaties die kunnen bijdragen aan een sterkere natuur én een rendabel bedrijf

Willemijn Smal
Coördinator

AANTAL ADVIEZEN IN 2024

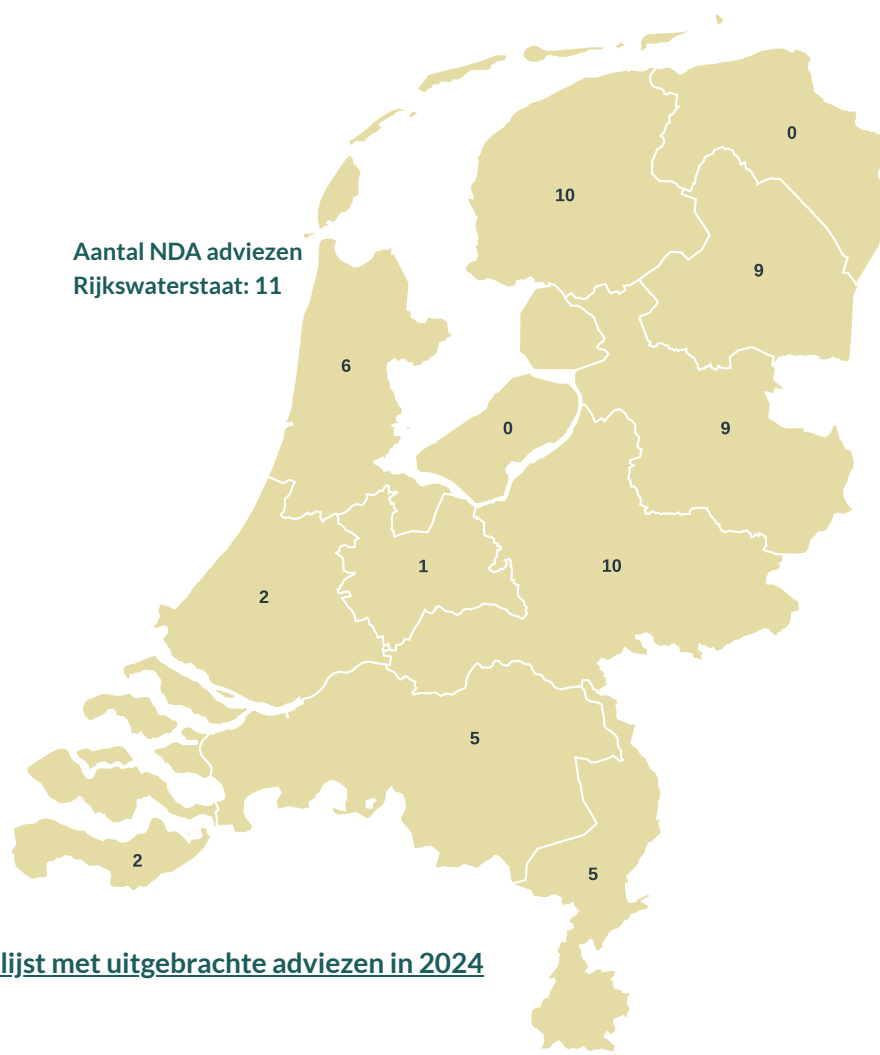
72

70 adviezen over natuurdoelanalyses

1 advies over de geactualiseerde handreiking gebiedsprogramma's NPLG

1 advies 'Doen wat moet en kan'

Aantal NDA-adviezen per voortouwnemer

[Bekijk de complete lijst met uitgebrachte adviezen in 2024](#)

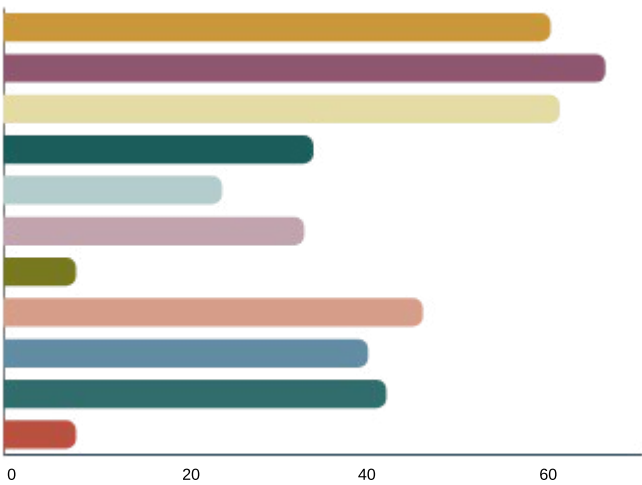
cijfers en feiten

Drukfactoren

Stikstofbelasting én problemen met waterkwaliteit en – beschikbaarheid vormen de grootste **drukfactoren in Natura 2000-gebieden**. Deze factoren versterken elkaar ook nog eens. Stikstof, water en pesticiden komen vaak van buiten het natuurgebied, wat het nut van een LESA (zie inleiding) aantoonst. Ook laat dit het belang zien van beheer van overgangsgebieden.

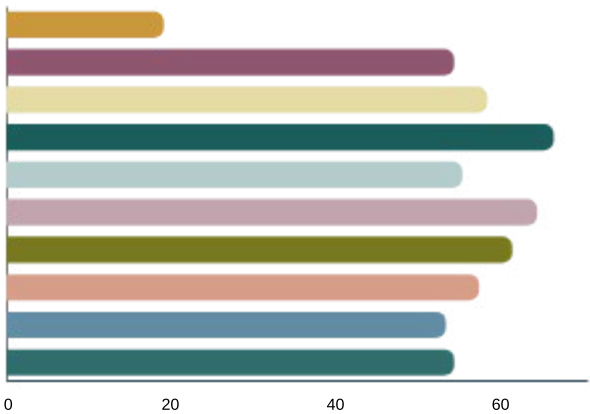
- stikstofdepositie
- waterbeschikbaarheid- systeem
- waterkwaliteit
- versnippering
- kleine omvang gebied
- niet optimaal beheer
- agrarisch gebruik in gebied
- exoten
- pesticiden/vervuiling
- recreatiedruk
- verstoring

Drukfactoren in de natuur
van de 70 bekeken gebieden

Ontbrekende informatie
in 70 getoetste natuurdoelanalyses

- procesadvies
- navolgbaarheid, vorm
- doelen (ISHG VHR)
- inzicht in landschap
- gewenste omgevingscondities
- drukfactoren
- bestaande en geplande maatregelen
- synthese en conclusie
- kennisprogramma en monitoring
- richting aanvullende maatregelen

Exoten

In veel natuurgebieden vormen **exoten** een probleem. De aanpak van exoten is vaak lastig. Ze staan op moeilijk bereikbare plaatsen, het verwijderen doet schade aan de beschermde natuur, of er is simpelweg geen goede bestrijdingsmethode. In veel adviezen is daarom aandacht besteed deze problematiek en het belang van een doordachte bestrijdingsaanpak.

Uitgelicht advies

Kwetsbare gebied lijdt onder slechte waterkwantiteit -en kwaliteit

Het natura 2000-gebied Lemselermaten ligt langs de Dollandbeek en Weerselerbeek, aan de voet van de stuwwal van Oldenzaal.

Binnen een klein gebied vind je een opvallend rijke natuur: van blauwgrasland en kalkmoerassen tot heide en elzenbroekbos. Veel van deze natuur is afhankelijk van basenrijk grondwater dat uit de bodem omhoog komt.

Uit analyses blijkt dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit (verdroging en vervuild grondwater door meststoffen en sulfaat) de natuur aantasten. In het elzenbroekbos is de veenbodem door verdroging zo ver ingezakt dat de elzen 'op de wortels staan'. Verdroging verergert de bestaande stikstofproblemen.

Ook de versnippering van het landschap speelt een rol. De achteruitgang is onder andere te zien aan het teruglopen van de rijkdom aan orchideeën.

De Ecologische Autoriteit adviseert om ook buiten het natuurgebied herstelmaatregelen te nemen. De aanvoer van nitraat- en sulfaatrijk grondwater moet gestopt worden, en de verdroging moet worden aangepakt – zeker met het oog op drogere jaren.

Snel handelen is essentieel om verdere achteruitgang te voorkomen en de natuurdoelen haalbaar te maken.

Advies Lemselermaten Overijssel

[Lees het advies over de natuurdoelanalyse voor Lemselermaten hier](#)

Uitgelicht advies

Waterrijk Vogelparadijs in verandering

Het Natura 2000-gebied Markiezaat bij Bergen op Zoom is een uniek vogelgebied dat vooral bestaat uit een meer dat in 1983 werd afgesloten van de Oosterschelde. Sindsdien is het water geleidelijk aan verzoet.

Het gebied zit vol overgangen: van nat naar droog, van zoet naar brak, van schraal naar voedselrijk, en van kaal naar weelderig begroeid. Die diversiteit trekt allerlei vogelsoorten aan, zoals de lepelaar, kluut, strandplevier, kleine zwaan en wintertaling.

Omdat het een Vogelrichtlijngebied is, genieten deze soorten extra bescherming. Toch staan hun leefgebieden onder druk. De natuurdoelanalyse laat niet goed zien welke problemen het meest urgent zijn.

De Ecologische Autoriteit adviseert om beter in kaart te brengen welke factoren de vogels het meest beïnvloeden. Denk aan de gevolgen van de verzoeting, hoe vogels het gebied gebruiken (broeden, foerageren, rusten), en de samenhang met omliggende Natura 2000-gebieden in de Zuidwestelijke Delta.

Maak hierbij optimaal gebruik van bestaande kennis en vul dit aan met gericht onderzoek. Zo wordt duidelijker welke extra maatregelen écht nodig zijn.

Advies Markiezaat Noord-Brabant en Zeeland

[Lees het advies over de
Natuurdoelanalyse voor
Markiezaat hier](#)

Uitgelicht advies

Groot Natuurgebied Kampt met Verdroging en Verzuring

De Veluwe is het grootste Natura 2000-gebied op het Nederlandse vasteland. De natuurdoelanalyse benoemt tal van problemen: te veel stikstof, verzuring van de bodem, gebruik van bestrijdingsmiddelen, verdroging, wildschade, verstoring en versnippering. Gelukkig zijn er al veel maatregelen genomen of in voorbereiding.

De Ecologische Autoriteit sluit zich aan bij de conclusie dat het terugdringen van stikstof cruciaal is voor herstel. Tegelijkertijd mist er nog een overkoepelend beeld. Veel problemen – zoals droogte en verzuring – versterken elkaar. Zo zorgt verdroging ervoor dat verzuring nóg schadelijker wordt.

Volgens de Autoriteit is het essentieel om het gebied als geheel te bekijken. Hoeveel water is er beschikbaar? Hoe regel je het wildbeheer? Hoe verbind je de Veluwe met omliggende natuur?

Voorzitter Hans Mommaas: ““Verzuring wordt versterkt door verdroging. Op de Veluwe is een structureel watertekort. Deze droogte versterkt de verzuring dus, die toch al zorgwekkend hoog is. De Veluwe is een grootschalig en zandig gebied, en vangt heel veel water op. Inzicht in hoe je het water in het gebied houdt en verdeelt is essentieel.”

De Ecologische Autoriteit adviseert daarom om bij alle toekomstige plannen het hele gebied in samenhang te bekijken. Ook de overgangszones rondom de Veluwe – die als buffer kunnen dienen – verdienen daarbij aandacht.

Advies Veluwe Gelderland

[Lees het advies over de natuurdoelanalyse voor De Veluwe hier](#)

Interview

Biodiversiteit in het agrarische landschap

“Ploeg een strookje land in een tropisch regenwoud om en je krijgt een toename van biodiversiteit want je creëert een nieuwe habitat. Maar ploeg je het hele regenwoud om dan ben je alles kwijt.” Aan het woord is Wijnand Sukkel, agro-ecoloog en oprichter van Boerderij van de Toekomst en geestelijk vader van strokenteelt en agroforestry in Nederland.

“De schade van de landbouw aan de natuur ligt niet alleen in pesticidegebruik of teveel gebruik van kunstmest. Het is de schaal waarop het plaatsvindt in combinatie met de mate van verstoring en de uniformiteit.

Om landbouw te bedrijven en biodiversiteit te bewaren heb je stukjes natuur nodig die voedsel en schuilplekken bieden aan insecten en bodemleven. Door het telen van diverse gewassen in smalle stroken, is bij de oogst van één van die gewassen er op enkele meters afstand nog steeds voedsel en schuilplaats van een ander gewas. Dat werkt voor biodiversiteit.”

“Het oudere landschap met houtwallen en verschillende soorten bomen bezat een hoge biodiversiteit. In een modernere variant combineer je productieve elementen (in een ecologische infrastructuur), een hogere gewasdiversiteit (zodat er niet op zeer grote oppervlaktes in een keer voedsel en habitat verdwijnt door oogsten) en minder intensieve grondbewerking.

Die hogere gewasdiversiteit trekt ook meer biodiversiteit aan (elke plant heeft zijn eigen klant). Dus meer soorten planten geeft meer biodiversiteit.”

Wijnand Sukkel
Agro-ecoloog

“Ploeg een strookje land in een tropisch regenwoud om en je krijgt een toename van biodiversiteit want je creëert een nieuwe habitat. Maar ploeg je het hele regenwoud om dan ben je alles kwijt.”

“Daarnaast klepelen we de sloten minder en zorgen we voor drie meter afstand tot de waterkant zodat je geen emissies naar het water hebt.

Tenslotte ploegen we minder. In de bovenste 12 centimeter van de grond zit de meeste biodiversiteit. Door te ploegen begraaft je dat telkens 30 centimeter diep en dat overleeft het niet en moet zich dan telkens opnieuw herstellen. Bij minder ploegen blijft de bodem gelaagd en raakt minder gevoelig voor slemp; de capillaire werking blijft in stand en de bodem verdicht minder omdat we er niet zo vaak met zware machines overheen rijden.”

En lost dat het stikstofprobleem op?

“Stikstof is niet zo’n probleem zolang je er maar voor zorgt dat het niet in kwetsbaar natuurgebied terechtkomt. We kunnen de emissies naar lucht, water en bodem beperken én we kunnen bomen planten die fijnstof en ammoniak afvangen en voor koeien schaduw in de steeds warmer wordende zomers geven. Koeien vaker buiten betekent ook minder ammoniakuitstoot.”

“Als je zorgt dat je emissies zoveel mogelijk beperkt: koeien naar buiten, meer bomen die ammoniak afvangen, weinig ploegen, een deel van de droge stof teruggeven aan de natuur, bij de slootrand wegblijven en zo min mogelijk fossiele brandstof gebruiken, kun je voorkomen dat je de beschermde natuurgebieden beschadigt.

Dat is ook in het belang van de landbouw. Kunstmest, pesticiden en fossiele brandstoffen kosten geld. De stikstofefficiëntie kan omhoog en daarmee bespaar je kosten en je kan er een hogere productie mee halen.

Ons uitgangspunt is een natuur inclusievere landbouw én dat de boer er een minstens zo’n goede boterham aan kan verdienen als nu.”

Dat klinkt mooi, minstens zo goed verdienen, is dat echt zo?

“Wij denken dat de kosten in eerste instantie 20% omhooggaan. Boeren zeggen dan, daar is geen markt voor. Dat snap ik. We hebben honderden jaren gedaan over het optimaliseren van monocultuur en nu ga je alles weer door elkaar gooien. Daar heb je de machines niet voor, de technieken niet en ook de wetgeving niet, subsidies zijn er niet op afgestemd, de plantveredeling is niet zo ingericht.

Als je dat allemaal anders wil gaat dat tijd en geld kosten. Daar zijn transitiekosten mee gemoeid. Maar wat gebeurt er als je niks doet?”

Natuur en boeren worden in de media vaak tegenover elkaar gezet. Hoe kijk jij daarnaar?

“Als je laat zien dat je niet alleen ecooloog bent maar ook verstand hebt van het boerenbedrijf is er altijd een gesprek mogelijk, en kun je voorbij de polarisatie. Dat gesprek opzoeken is belangrijk en ook de ruimte geven aan mensen die zeggen: dit kan nooit.

Kijk niemand is voor uitputting van de aarde, het opraken van fosfaat of de beschadiging van natuurgebieden, daar kun je het over eens worden en dan is het alleen maar de vraag op welke manier kan je dat bereiken.

En niet morgen, dat snappen wij ook wel.

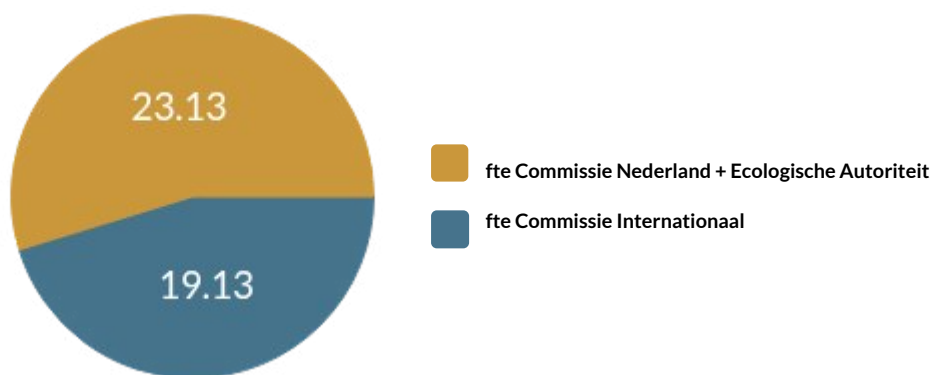
Organisatie

In 2024 werkten 53 deskundigen in diverse werkgroepen aan de 72 adviezen van de Ecologische Autoriteit

[Ga naar het overzicht van deskundigen die in 2024 aan een werkgroep deelnamen](#)

Op 31 december 2024 had de Stichting Bureau Commissie mer 54 medewerkers in dienst

[Jaarverslag \(samenvatting\) van de Stichting Bureau Commissie mer](#)

Kennis en communicatie

In het nieuws, een kleine bloemlezing

- 9 augustus 2024 - **Nieuwe Oogst: Bij de ingewikkelde puzzel van het landelijk gebied moet het natuurbelang objectief worden bewaard** Interview met Hans Mommaas
- 10 juli 2024 – **Regiobode Velp: Ecologische Autoriteit bezorgd over landgoedzone** Artikel waarin o.a. de zorg van de Ecologische Autoriteit over verslechtering van de natuur aan de orde komt
- 5 juni 2024 – **Noordhollands Dagblad: Bescherm natuur Texel tegen recreatie** Artikel over het advies van de Ecologische Autoriteit over de Natuurdoelanalyse Duinen en Lage land Texel
- 26 januari 2024 – **NOS 8 uur Journaal: Natuur in Nederland gaat slecht volgens rapport Ecologische Autoriteit** Nieuwsitem naar aanleiding van publicatie rapport Doen wat moet en kan

In 2024 hebben we veel **lezingen en presentaties** gegeven door heel het land. Zo waren we bij veel Provinciale Staten op bezoek om te vertellen over de rol van de Ecologische Autoriteit en om toelichting te geven op 'Doen wat moet en kan'.

Ook namen we deel aan een expertmeeting over stikstof van het Internationaal Monetair Fonds. Een ander voorbeeld was de key note tijdens de EU Natura 2000-dag van de provincietop in Amersfoort. We publiceerden onze **eerste factsheets** en het rapport '**Doen wat moet en kan**'.

105.492 websitebezoeken

21 presentaties en gesprekken

7 publicaties

[Ga naar het complete overzicht van nieuws, workshops presentaties, gesprekken en publicaties](#)

